

Gyógyszerészettörténeti közlemény

Gyógyszerészet 31. 255—259. 1987.

A „tudós” Molnár János

DR. LENGYEL JÚLIA

A szerző összefoglalta Molnár János életét és munkásságát. A tudós gyógyszerész Pest város első vegyésze, a Rókus kórház gyógyszeratanának 35 évén át dolgozója, majd a Csillag gyógyszertár első tulajdonosa volt. Megjelent 65 dolgozata, elvégezte kb. 80 ásványvíz elemzését. A gyógyszerészeti tárgykör mellett foglalkozott a tej, liszt, dohány összetételével és minősítésével, végzett talajvizsgálatokat. Több jegyzőkönyv tanúsítja közegészségügyi, törvényszéki vizsgálatait. Tagja, ill. vezetőségi tagja volt több tudományos társaságnak. Munkásságáról az MTA is elismerően nyilatkozott. A forrásmunkákban Molnár János életrajzára és munkásságára vonatkozó eltérő adatokat a szerző levéltári dokumentáció alapján tisztázta.

Molnár János halálának évfordulóján tisztelettel emlékezzünk pályánk olyan kiválóságára, akiről feltetesei és kortársai már életében nagy elismeréssel nyilatkoztak.

Molnár János méltatására szolgáljon egy korabeli dokumentum, Halász városi tisztiorvos két oldal terjedelmű ajánlása, melyet Molnár János gyógyszerészi jog elnyeréséhez benyújtott kérelméhez írt.

1. ábra. Molnár János Pest város első vegyésze a Rókus kórház gyógyszerésze

„Molnár János sokszerű szakismereteket igénylő, fáradságos, olykor életveszéllyel is járó szolgáltatásért a várostól oly csekély tiszteletdíjat húz, miszerint az nem jutalmazásnak, hanem az elismerés és méltánylás jelének tekinthető. Szorgalmáról, lelkiismeretes pontosságáról, gyógyszerési és vegyési érdemeiről úgy a kórházi igazgatók Tormay, Flór, Hoffmann, mint a kórházi főorvosok Kovács Sebestyén Endre, Walla, Krick, Rózsay stb. dicsérő bizonyítványokat állítottak ki. Elsoroltatik ezekben, mit Molnár mint gyógyszerész a gyógyszerek kifogyhatatlan készséggel éjjel-nappal történő kiszolgáltatásánál, különösen járványok, hagymáz és a cholera uralkodása alkalmával: mit tett mint vegyész a kóranyagok, ásványvizek, górcsói és vegyi vizsgálatával, ő a kórházon kívül a tudományos és jótékony intézeteknek, jelesül a természet-tudományi társulatnak, országos gazdasági egyesületeknek is számos szolgálatokat tett. . . „Molnár János különösen a városnak tett nagybecsű szolgálatait által valymennyi pályatársát felülmúlja.” (cit. Förster R.: Gyógyszerészet, 11. 10. 384. 1967.) [1].

Molnár János munkásságáról 40 évvel később Balló — a fővárosi vegyési állásban utóda, később a Fővárosi Vegyészeti és Élelmiszervizsgáló Intézet igazgatója — is így nyilatkozik:

„... Intézetünk (t. i. a Fővárosi Vegyészeti és Élelmiszervizsgáló Intézet, szerző) első csirája a közel-múlt évszázad negyvenes, vagy ötvenes éveiben fogamzott meg a Rókus kórházban, melynek gyógyszerésze, Molnár János, egyszersmind kiváló kemikus volt. . . A modern kemikus megfoghatatlannak találja, hogy olyan egyszerű eszközökkel, miképpen volt lehetséges annyi és olyan elemzést végezni, melyek pontosság tekintetében még ma is értékesek.” [2].

A múlt század ötvenes éveiben a gyógyszerész rendelkezett a legmagasabb vegyi ismeretekkel. Molnár János a Rókus kórházban mint kórházi vegyész is működött. Többször megbízták klf. közegészségügyi, törvényszéki, rendőri és élelmiszer vizsgálatok elvégzésével, amit esetenként díjaztak. Városi vegyésznek csak 1867-ben nevezték ki. A Belügyminisztérium 1868-ban május 23-án a 10.044 sz. „intézményével” erősítette meg a „Pest város Rókus kórházának alapszabályai és személyzetének utasításai” kiadvány 218. oldala XI. pontjában a városi és kórházi vegyész feladatát [3]. A fővárosi vegyési hivatal 1867—1873-ig a Rókus kórházban működött. Ezért használhatta Molnár János a klf. vizsgálatokról készült jelentéseiben, a vizsgálatok céljának megfelelően a vegyész, köz-kórházi vegyész, törvényszéki vegyész, Pest városi vegyész címet.

Molnár János életéről és munkásságáról a későbbiekben is több igen értékes és részletes közlemény jelent meg, pontos irodalmi források megjelölésével [2, 3, 4, 5, 6]. Néhány más forrás viszont eltérő adatokat közöl [7, 8, 9, 10, 11, 12]. Valljon ezért Ő maga életéről és munkásságáról önéletrajzában, melyet gyógyszerügyi jog elnyerésére benyújtott kérelméhez csatolt.

(kivonat az önéletrajzból [13]):

„Körmöcbányán 1814-ik évben születvén, jelenleg 58 éves, s azonfelül családos vagyok.

1830-ban, az az 16 éves koromban a gyógyszerészeti pályára léptem, mely élethivatáshoz megkívántató elméleti és gyakorlati ismereteknek, s egyéb kívánalmaknak általam a 2—5 alatti bizonyítványok tanúságaként a törvényszabta módon való legjobb elsajátítása, illetőleg betöltése után, még 1838-ban a 6. alatt hitelesített másolatban tisztelettel idecsatolt gyógyszerészi oklevelet nyertem el, melynek erejével fogva egy gyógyszerész önálló, saját nevem s felelőségemre kezelésére és mindenféle gyógyszerek készítésére feljogosítottam.

1838-ik évi augusztus hó 11-ik napjától fogva a Pest városi Szt. Rókus-hoz címzett közkórház gyógyszerésztárában mint gyakorló gyógyszerész segéd, s 1861 óta pedig ezen gyógyszerésztárban gondnoki állománnyal a pest-budai gyógyszerész testület részéről választás útján megbízatva, ugyanitt 34 éven át működöm. . . önzéstelen működésemtől jutalom gyanánt fogadtam halás érzettel a Tekintetes Tanács abbéli intézkedését, midőn engem a 16. alatti határozatával 1867-ben városi vegyésznek méltóztatott kinevezni, mely törvényszéki vegyelemzések és vizsgálatokra az esetben is, hogyha a kérdéses gyógytári jogot elnyerni szerencsés lennék, magamat továbbra is lekötözem. . . egyéb munkálataimon kívül, a Hegyaljának s különösen a tokaji szőlők talajának vegyelemzését tárgyazó dolgozatom a Magyar tudományos Akadémia által a 29. alatti bizonyítvány tanúságaként kiadásra érdemesítette. . . 1845 óta, s így 27 éven át a m. kir. természettudományi társulat rendes tagja vagyok, mely minőségemben a 30—32. alatti bizonyítványok szerint mintegy 40 hazai gyógyforrást, úgyszint a magyarországos gazdasági egyesület által eszközölt többrendbeli jószágismertetésekhez kívántatott talaj vegyelemzését eszközöltem, s ebbeli munkálatok saját műveim. . . bátorodom kérni újjólag a Tekintetes Tanácsot, miszerint a pest jősefvárosban ujonnan felállítandó személyes gyógyszerészeti jogot részemre kegyesen adományozni méltóztatik” [13].

Molnár János tehát 35 évig volt a Rókus kórház gyógyszerésztárában dolgozója, 1861-től a gyógyszerész provizora (gondnok). Első ízben 1868-ban pályázta meg a Pest város Tanácsa által meghirdetett és a Terézvárosban felállítandó gyógyszerészeti jogát [14]. Ekkor még a Budapesti Gyógyszerész Testület javaslatára sem nyerte el a gyógyszerészeti jogot.

1872-ben megpályázta a Kerepesi úton az evangélikus tót egyház környékén létesítendő személyjogi gyógyszerészeti jogát. Az 1872. okt. 7-én Pesten tartott közegészségügyi bizottsági ülésen 28 sza-

vazatból 21 szavazattöbbséggel a gyógyszerészeti jogot *Molnár János* kapta [15]. Az 1872. évi okt. 23-án hozott 37.864—1872 sz. pesti közgyűlés határozata alapján a gyógyszerésztárat 1873. május hó elsején nyitotta meg „Csillag” néven, a Kerepesi út 43. sz. alatt (ma Rákóczi út és Csokonay utca sarka) [16]. A gyógyszerészeti tára ezen a helyen 1907 novemberéig működött, majd a Rákóczi út 39. szám alá került áthelyezésre, az 52373—1894 sz. B. M. rendelet alapján.

Molnár János ígéretéhez híven a gyógyszerészeti jog elnyerése után is végzett egészségügyi tárgyú vizsgálatokat. Vegyészeti és törvényszéki vizsgálatokra vonatkozóan a Fővárosi Levéltárban több jelentést és jegyzőkönyvet találunk. Az első jegyzőkönyv 1864-ből származik [17—21]. A mérgezések kimutatására végzett vizsgálatainak leírását a Gyógyszerészeti Hetilap is közölte [22—24].

Molnár János munkásságára vonatkozóan az egyes forrásmunkákban szintén találunk eltérő adatokat. *Förster*, *Szökefalvy Nagy*, *Táplányi* részletes kutatásai, valamint *Várkonyiné* feldolgozása végül tisztázták a munkásságára vonatkozó adatokat is.

Molnár János érdeklődése rendkívül széles körű volt. Első publikációja 1846-ban jelent meg [3]. Dolgozatainak száma 65, ezek közül a Természettudományi Közönyben 26 jelent meg. Mintegy 80 ásványvíz elemzését végezte el [8, 25]. Közegészségügyi vizsgálatait során végzett részletes tejvizsgálatokat. Nemcsak a tej hamisításával foglalkozott, hanem érdekesen tárgyalja a tej akkor ismert fogyasztási szokásait, leírja a tej alkotórészeit és értékelni a klf. szarvasmarha-fajtáktól származó tej minőségét [26].

Nagyobb cikksorozatban foglalkozott a liszt minősítésével, tápértékét illetően vizsgálta sikértartalomra, kiörlési hányadra, ismertette a hengeralmi és kőalmi eljárások útján nyert őrlemény nedvesség-, -siker-, -fehérje-, -zsírszázalék összetételét. Elvégezte a hamu analízisét. A lisztnek „légeny” (nitrogén) tartalma és tápértéke között jól egyező összefüggést állapított meg. Részletesen tárgyalta a liszt károsodásának okait. A cikksorozat végén így ír:

„Jelen értekezlet létrejöttét városi vegyészé váló megválasztásom eredményezé. Tisztelet és hála jeléül ajánlom azt *Flór Ferenc* tr. pestvárosi fő orvos úrnak, ki engem a bromatológiai tanulmányok eszközzésére fölserkentett. Ez irat búvárkódásom első eredményét képezi” [27].

Molnár János végzett továbbá közet- és talajvizsgálatokat is. Megfigyelte a légköri változások hatását a szervezetre. Úgy vélte, hogy a tapasztalati tények tudományos feldolgozása alkalmas volna a kórházi betegekre történő hatások előrejelzésére. Foglalkozott a bor vizsgálatával és javításával, a dohányfüst összetételével. Nagy gonddal állította össze herbáriumát, amely 2500 darabból állott, 122 növényt ipari, vagy gyógyászati célra külön rendszerezett [5]. Gyűjteményét Pest város polgári fiútanodájára hagyta.

Tiszteletre méltó társadalmi tevékenységet folytatott. Tagja volt a Gyógyszerészgyakornoki tanács bizottságának, a Magyarországi

Gyógyszerész-Egyesület központi igazgatóságának, elnöke a Magyarországi Biológiai Társulatnak, tagja a M. kir. Természettudományi Társulatnak, 1847—1865-ig itt választmányi tisztet is viselt, rendes tagja volt továbbá a bécsi Meteorológiai Társaságnak [8]. *Förster* bibliográfiai összeállítása szerint megjelent dolgozatainak száma 76 [3]. A szaksajtóban több előadása megtalálható [28, 29]. Mind előadásairól, mind közleményeiről a Tudományos Akadémia és más tudományos társulatok elismerően nyilatkoztak.

Semmelweis kortársa és munkatársa volt. *Semmelweis* 1851. május 20-án, mint fizetéstelen „tisztelőbeli” főorvos került a Rókus kórház szülészeti osztályának élére [30]. *Molnár János* már 1847-ben készített klórmeszet [5]. A későbbiekben is foglalkozott a fertőtlenítés kérdésével. 1865-ben közleménye jelent meg a járványok okairól [31].

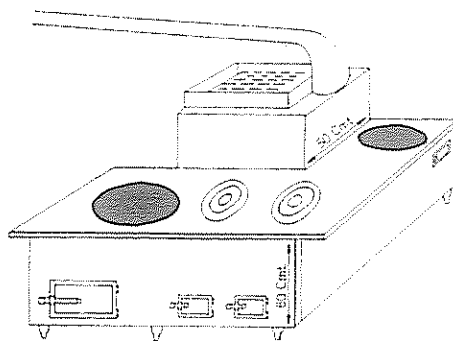
Molnár János munkásságára bőven találunk adatot vegyészeti tevékenységét illetően, viszonylag kevesebb méltatás jelent meg róla, mint gyógyszerésről, pedig elsősorban az volt és pályáját élethivatásnak tekintette. Elég *Halász* városi tisztiorvos jellemzésére utalnunk. Gyógyszerési tárgykorben is számos közleménye jelent meg. Meghatározta 22 gyógyszer csepp súlyát, [32] foglalkozott a Homeopata Gyógyszerkönyv növényi tinktúráinak szinképelemzésével [3]. Igen körültekintő vizsgálatokat végzett a kína-alkaloidakkal és sókkal. Az akkori külföldi szakvéleményekkel szemben (*Neubauer*, *Hesse*, *de Vry*) igazolta több közleményében *Rozsnyay* kísérleti eredményeit. Megállapította, hogy *Rozsnyay* eredményei „nagyjából helyesek”, t. i., hogy a „china-alkaloidák százalékos értékei keverékeikben is feltalálhatók”. Vizsgálataihoz maga készített szárító berendezést [33].

Más esetekben is készített különféle munkaeszközöket, mikroszkópját kezelhetőbbé és munkához kényelmesebbé alakította. Vegyszeres üvegein a mai ionos elméletnek közel megfelelő feliratokat alkalmazott, maga készített mérleg súlyokat [4]. Szerkesztett egy kombinált gőzkészüléket (2. a, b ábra) [34].

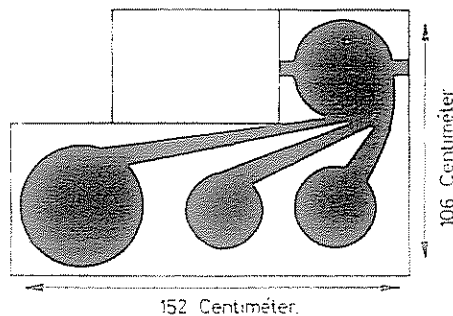
A róla szóló eddig megjelent életrajzok részletesen beszámolnak nagyszámú víz-analíziseiről [2—6].

Áldozatkészségére jellemző, hogy saját költségén rendezte be szükséglaboratóriumát. 1870-ig a Rókus kórház Gyöngytyúk utcai (ma Gyulay Pál u.) szárnyának földszintjén a kapus lakás mellett csupán két helyiség, — a gyógyszerár és a gyógyszerraktár, — állottak rendelkezésére. 1870-ben, a kórház átépítése során új halottasház és boncolóterem épült [35]. *Molnár János* kérésére vizsgálatai céljára, a halottaskamra mellett kapott egy helyiséget. Ilyen szűkös körülmények között végezte azt az elismerésre méltó és sokoldalú tevékenységet, amelyről a forrásmunkák tanúskodnak. A Fővárosi Vegyészeti hivatal elődje tehát 1867—1873-ig ilyen nyomorúságos körülmények között működött a Rókus kórházban [3].

1871-ben *Molnár János* eszközeit és szakkönyveit felajánlotta megvételre a Rókus kórháznak az

2a ábra. Kombinált gőzfejlesztő készülék [34]

2b ábra. Kombinált gőzfejlesztő készülék [34]

eljövendő vegyvizsgáló céljára, mint ezt a Fővárosi Levéltárban őrzött okirat igazolja (okiratmásolat) 3. ábra. A következő levéltári anyag arról tanúskodik, milyen értékes felszerelést vásárolt meg a kórház.

„... a bizottmány belátva a vegyészeti műhely égető szükségét... azon javaslatot tesz a tek. tanácsnak, miszerint *Molnár János* városi vegyész tulajdonát képező — a tárgyirathoz mellékelt kimutatásban felsorolt vegyi és fizikai eszközök, vegytani, törvényszéki, könyvtári nemkülönben a szakértői jelentésben kitüntetett és a legjobb időkben beszerzett tárgyak, nevezett *Molnár János* úrtól 1644 frt. 43 f. költség mellett a Rókus kórház számára beszerzessék”. A felülvizsgáló szakértői vélemény aláírói: *Dr. Hoffmann* kórház ig., *Balló Mátyás* a v. főreáltanoda vegytanára, (később a Fővárosi Vegyvizsgáló igazgatója) (szerző), *Jármay Gusztáv* gyógyszerész, *Fausser Antal* a Gyógyszerész Testület elnöke [36].

Olvasva az aktához csatolt eszköz- és könyvjegyzéket, meggyőződhetünk arról, hogy *Molnár János* nagy körültekintéssel és akkor modernnek számító drága eszközökkel rendezte be laboratóriumát, ezenkívül nívós szakirodalommal is rendelkezett. A jegyzék 133 tételében, nem kevesebb mint 441 eszközt és 85 szakkönyvet sorol fel. A kiküldött albizottmány 1872. nov-án a jegyzékben felsoroltakat hiánytalanul átvette [37].

A felszerelés egy része a Fővárosi Élelmiszer és Vegyvizsgáló Intézet tulajdonába került. Erről *Hunkár*, az intézet későbbi igazgatója így ír:

„Az intézet több relikviát őriz azokból az eszközökből és felszerelési tárgyakkal, amelyekkel a tudós *Molnár János* Pest város részére a szükséges vegyvizsgálatokat végezte. Így meg van az

Molnár János Gyógyszertárának

Utól a most a városi közeli főterület alatt a ma kezdődött
 felújítására, melynek a felújítások, vendégek és győ-
 zelvényi esetében a vegyvizsgáló kivételével meghívás van.
 Utol, kezdődött ebben nagyon az utolsó felújítás
 eszközök, majd meggyőződtem meggyőzően, milyen nagy
 munkát, mert a városi hatóság által felújított
 egy szabályozottan elkészített és elhelyezett helyiség a
 hatóság általános kamara új épületében kezdődött, a hely-
 iség, majd egy új épületen elkészített példánál az
 a helyiségem, az hogy a hivatásom eszközökét fel-
 újítottak, a hatóság nélkül felújították legyőzött, néhány
 példát azon reménytel, hogy a városi hatóság az új
 utat, mellékelte felújított felújított tárgyakat, elhelyezte
 által a városi és elhelyezési munkájának végén.
 mely keményen meggyőzőnek maradt, mely
 készült.

Felújított Gyógyszertárának

Pest, 1871. február 10-án.

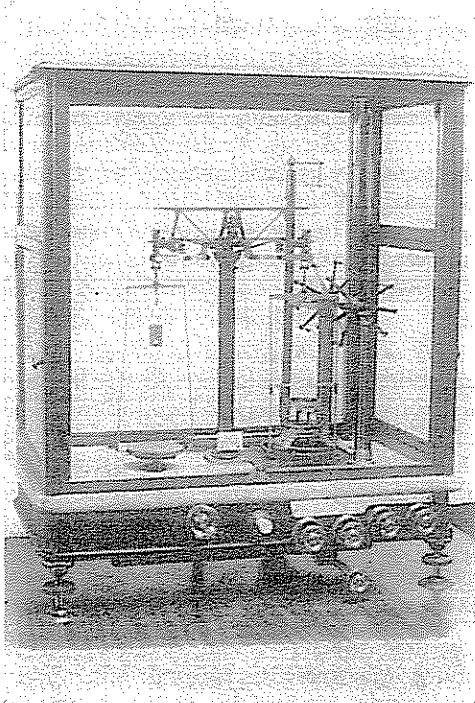
utoljára felújított
 Molnár János
 gyógyszerész
 felújított

3. ábra. Molnár János eredeti kézirata [20—21]

ő analitikai mérlege, mikroszkópja, néhány vegy-
 szeres üvege és könyvei" [4].

A Vegyvizsgáló Intézet egyéb vizsgáló eszközök-
 kel együtt, a fenti tárgyakat 1964-ben a Budapesti
 Műszaki Múzeumnak adta át megőrzésre. A mú-
 zeumban ma is látható a Vegyvizsgáló Intézettől
 át vett Nemitz típusú analitikai mérleg (4. ábra).

Molnár János gyógyszertárát is ugyanolyan
 gondtal rendezte be mint laboratóriumát, méltó

4. ábra. Nemitz-féle analitikai mérleg

elődje volt a ma a Rákóczi út—József krt. sarkán
 működő magas színvonalú gyógyszertárnak [6].
 Halála után (1885. jún. 16.) fia, *Molnár Nándor*
 vette át a gyógyszertár vezetését.

Molnár János temetésén megjelentek *Than*,
Lengyel és *Wartha* egyetemi tanárok is. Halálakor
 nemcsak a gyógyszerési sajtó közölte nekrológiáját,
 hanem érdemeit méltatta a Természettudományi
 Közlöny és a Pesti Napló 1885. június 18-i száma is.

A Természettudományi Közlönyben megjelent
 nekrológ záró mondatával emlékezzünk *Molnár*
Jánosra.

„ki lelkesedni tudott a látszólag kicsi és érték-
 telen tüneményen is, ha abban valamely termé-
 szeti törvény kifejezését vélte látni. Páratlan
 szorgalma mellett a tudomány szerény munkása és
 hazájának hű polgára volt.

Emlékét tisztelettel őrizzük" [8].

IRODALOM

1. Föv. Lvt. Pesti Tan. ir. II. 29., 1872—25834 (1972).
- 2. *Balló M.*: M. Chem. F. 10, 17. sz. 1. p. (1904).
- 3. *Förster R.*: Gyógyszerészet 11, 10. sz. 379—387 p. (1967)
- 4. *Hankár B.*: M. Tud. Társ. Ért. 22, 5—6. sz. 177 p. (1948).
- 5. *Szökefalvy Nagy Z., Táplányi E.*: Gyógyszerészet 20, 10. sz. 388 p. (1976).
- 6. *Várkonyiné*: Gyógyszerészet 23, 9. sz. 354. p. (1979).
- 7. *Baradlai J., Bársony E.*: A Magyarországi Gyógyszerészet története. 1930. Bp. I. 333, 411, II. 397. — 8. Term. Tud. Közl. 16, 141 f. 308. p. (1885).
- 9. *Szabadvány F., Szökefalvy Nagy Z.*: A kémia története Magyarországon. Bp. 213 p. (1972).
- 10. *Kenyeres A.*: Magyar Életrajzi Lexikon. Bp. 1982. — 11. Gyógysz. Hetil. 24, 34. sz. 543—545 p. (1885).
- 12. *Szinyei J.*: Magyarország Term. tud. Math. könyvészete 1472—1875. Bp. 530. p. (1878).
- 13. B. F. L. IV. 1303/S. Pest v. Tan. ir. II. 29. (1872).
- 14. B. F. L. Pesti tanácsülés jkv. 1868. febr. 15. 4424/868.
- 15. B. F. L. Pest v. Tan. ir. II. 29/72. 38034/1872.
- 16. *Sztankay I.*: A gyógyszerészetre vonatkozó adatok. Bp. 238. p. (1935).
- 17. B. F. L. Pest v. Tan. ir. X. 1215/1864.
- 18. B. F. L. Pest v. Tan. ir. X. 884/1865.
- 19. B. F. L. Pest v. Tan. ir. VII. 370/1866.
- 20. B. F. L. Pest v. Tan. ir. X. 1732/1872.
- 21. B. F. L. Pest v. Tan. ir. X. 2051/1872.
- 22. Gyógysz. Hetil. 4, 43. sz. 673 p. (1867).
- 23. Gyógysz. Hetil. 7, 41. sz. 805 p. (1868).
- 24. Gyógysz. Hetil. 9, 6. sz. 105 p. (1870).
- 25. Föv. Élelmisz. és Vegyv. Int. Jubileumi Évkönyv. Bp. 9. p. (1873—1973).
- 26. Gyógysz. Hetil. 18, 349—351, 19, 365—370. p., 20, 389—392 p., 21, 405—408 p., 22, 429—434 p., 23, 445—447 p., 24, 469—472 p. (1868).
- 27. Gyógysz. Hetil. 1, 1 p., 2, 29—31 p., 3, 45—51 p., 4, 69—72 p., 5, 85—88 p. (1868).
- 28. Gyógysz. Hetil. 47, 757—762 p. (1862).
- 29. A magyar orvosok és természetvizsgálók 1863. szept. 19—26. Pesten tartott Nagygyűlése. Pest, 1864. 134—135 p.
- 30. *Hollán H.*: A Rókus Kórház története. Bp. 1967. 66 p.
- 31. Gyógysz. Hetil. 4, 17. sz. 263—264., p. 30. sz. 473—475 p. (1865).
- 32. Gyógysz. Hetil. 15, 12. sz. 179—180 p. (1876).
- 33. Gyógysz. Hetil. 18, 6. sz. 81—85 p., 7. sz. 100—107 p. (1879).
- 34. Gyógysz. Hetil. 15, 13. sz. 195—196 p. (1876).
- 35. *E. Brüll, K.*: Orvosok és Kórházak Pest-Budán. Bp. 103, 108 p. (1930).
- 36. B. F. L. Pest v. Tan. ir. 807. fz. 24/4. 871 13945. ápr. 25. 1871.
- 37. B. F. L. Pest v. Tan. ir. VII. 53/72. 42507/8. 1872.

Ю. Лендел: „Ученый“ Янош Молнар

Автор подытоживает жизнь и деятельность Яноша Молнар. Ученый фармацевт был первым химиком города Пешт, он работал в течение 35 лет в аптеке (Чиллаг (=Звезда), затем был первым собственником аптеки Чиллаг. Он опубликовал 65 работ, вынул анализ ок. 80 минеральных вод. Кроме фармацевти занимался с составом молока, муки, табака и определением

их качества, выполнил исследования почвы. Он был членом и членом руководства нескольких научных обществ. Несколько протоколов свидетельствуют о его исследованиях по области общественного здравоохранения, судебной медицины. О его деятельности с признанием говорили и в Венгерской Академии Наук. Раходящие в разных источниках данные относительно биографии и деятельности Яноша Молнар автор выяснил на основе архивных документов.

J. Lengyel: *János Molnár, the "scientist" died hundred years ago*

A summary is given on the life and activity of János Molnár. The scientist and pharmacist was the first chemist of the town Pest, he worked in the pharmacy of the hospital "Rókus" 35 years, and he was the first owner of the pharmacy "Csillag". He published 65 scientific papers and analysed about 80 kinds of mineral-water. Moreover he dealt with the qualification and composition of milk, flour and tobacco and he made soil analyses too. Several official reports certify his activity in public health and judicial examinations. He was a member of the board of several scientific societies. His activity was recognised by the Hungarian Academy of Sciences too. The different data of the literature concerning the curriculum and activity of János Molnár were collected by author on the basis of archival documentation.

Dr. J. Lengyel: „Der gelehrte“ János Molnár

In der Arbeit ist das Leben und das Gesamtwerk von János Molnár zusammengefaßt. Der gelehrte Apotheker, der erste Chemiker der Stadt Pest, war 35 Jahre lang ein Mitarbeiter der Apotheke des Rókus Krankenhau-

ses, sodann der erste Besitzer der Apotheke Csillag. Er publizierte 35 wissenschaftliche Mitteilungen und ihm ist auch die Analyse von etwa 80 Mineralwassertypen zu verdanken. Nebst den pharmazeutischen Themen befaßte er sich auch mit der Zusammensetzung und Qualifizierung von Milch, Mehl und Tabak sowie mit Bodenuntersuchungen. Für seine hygienischen und forensischen Untersuchungen zeugen mehrere Protokolle. Er war Mitglied bzw. Vorstandsmitglied mancher wissenschaftlicher Gesellschaften. Seine Tätigkeit hat auch die Ungarische Akademie der Wissenschaften anerkannt. In den Quellenwerken gibt es betreffs der Biographie und der Tätigkeit von János Molnár einige falsche Daten, diese wurden anhand der Archivadokumentation geklärt.

★ *Resumo en Esperanto:*

D-rino J. Lengyel: *Antaŭ 100 jaroj mortis „sciencisto“ János Molnár*

La aŭtorino resumas la vivon kaj verkaron de János Molnár. La dokta farmaciisto estis unua ĥemisto de urbo Pest, dum 35 jaroj laboranto de apoteko de la Hospitalo Rókus, poste li estis unua posedanto de la apoteko Csillag (Stelo). Liaj 65 laboraĵoj aperis, li finfaris la analizadon de ĉirkaŭ 80 mineralaj akvoj. Krom la farmacio li okupiĝis pri la kunmeto kaj kvalifiko de la lakto, faruno kaj tabako, li finfaris ankaŭ ekzamenojn de humo. Multaj protokoloj pruvas liajn higienajn kaj tribunalajn ekzamenojn. Li estis membro, aŭ gvidantaro membro de pluraj sciencaj asocioj. Pri lia verkaro rekone deklaris ankaŭ la Hungara Scienca Akademio. La malsamajn indikojn koncernantajn (en la unuopaj fontoverkoj) la biografion kaj la verkaron de János Molnár, la aŭtoro metis klara surbaze de arkiva dokumentaro.

(Pest Megyei Tanács Gyógyszertári Központja, Budapest, Pf. 72. — 1441)

Érkezett: 1985. IX. 27.

A GYÓGYSZERÉSZ ÉS ORVOS EGYÜTTMŰKÖDÉSÉNEK ALAPVETŐ PROBLÉMÁI

Göttl H.: Die Pharmazie 11, (9) 652—654 (1986).

Az orvoslás és gyógyszerelés közötti kapcsolatot 1940-ben történt szétválása óta még ma sem kielégítő. Az orvostudomány fejlődésével az orvosok a diagnosztizálásra a gyógyszerészek a gyógyszer előállításának minőségére összpontosították figyelmüket. A gyógyszerek gyógyszerhatástani sajátyságaival nagyon keveset foglalkoztak. Az NDK-ban az új egészségügyi törvény jobban kihangsúlyozza az orvos gyógyszerész közötti kapcsolat megteremtésének feltételeit mint az 1964-es törvény. A gyógyszerészi működést támogatja a központi információs anyag a ZIM, az évente megjelenő gyógyszerjegyzék központilag kiadott terápiás javaslatok, receptrendelés, valamint az előirányzott kutatási tervek. Az oktatásban és továbbképzésben is előtérbe kerülnek a gyógyszerhatástani ismeretek. Magas színvonalú gyógyszeres terápiának fő követelményei; a megfelelő gyógyszerfeladás mellett a gyógyszerészek és orvosok aktuális tudása. A szerző nyolc pontban tárgyalja az orvos-gyógyszerész kapcsolat problémáit: 1. A gyógyszerészek kettős feladatköre a gyógyszerelés és tanácsadás a szocialista országokban független a gazdaságosságtól. A gyógyszerellátás biztosításához egy megszakíthatatlan lánckapcsolatot kell teremteni orvos

és gyógyszerész közötti, visszainformálás csatlakozással. 2. A gyógyszerész közvetítő szerepköre nagyon fontos a gyógyszergyártó üzem és orvosok között. 3. A gyógyszerészi tevékenység segítse elő a terápia optimalizálását a helyes tudományos megalapozott tájékoztatás révén. A beteg tájékoztatása elsődlegesen az orvos feladata. A jó terápiás hatás eléréséhez nagyon fontos orvos és gyógyszerész egységes gyógyszerinformációs rendszere; ez döntő előnye a szocialista gyógyszerpolitikának. 4. Közvetlen tanácsadás orvos tájékoztatás keretén belül a személyes megbeszélés mellett az írásos információk is jelentősek. 5. A terápiás bizottságokban a gyógyszerészek feladata a tudományos gyógyszerinformáció mellett a gyógyszer rendelés alapján a felhasználás felülvizsgálata. 6. A receptrendelés előiratának megfelelő gyógyszerrendelés elkészítésének felelőssége mindkettőé. 7. A gyógyszerterápiában az orvos munkáját elősegíti a gyógyszer adagolására, javallatára, ellenjavallatára, mellékhatására vonatkozó helyes tájékoztatás. 8. Az öngyógyítás befolyásolása nem egyszerű, a gyógyszerész feladata orvoshoz küldeni a beteget és így elhárítani az öngyógyítás veszélyeit. Az NDK-ban felismerték a tudományos gyógyszerinformáció központi terjesztésének szükségességét. Az egységes elvek szerinti gyógyszer-tájékoztató és dokumentáció célja biztosítani az ellátás és tanácsadás minőségét. Az előterjesztett tervek alapján szükséges a computer bevezetése a gyógyszerelésben (9).

Bisztriánszky